

การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบ
ที่มีคุณภาพ
THE QUALITY MANAGEMENT FOR
NON-FORMAL EDUCATION

ภัชราพร มีรสสม¹

¹ หลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสยาม

E-mail : nfe_sena@hotmail.com

บทคัดย่อ

จากการประเมินคุณภาพภายนอกสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอทั่วประเทศในปี 2552 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่ามี กศน.อำเภอเพียงร้อยละ 12.3 เท่านั้นที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยคือ กศน. อำเภอที่ได้รับการประเมินสูงสุด 5 อันดับแรกจาก 500 แห่งในปีงบประมาณ 2552 และได้จำแนกผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ใช้บริการ การวิจัยนี้มีการเก็บข้อมูลจากหลากหลายวิธี เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ซึ่งได้แก่ การศึกษาเอกสารต่างๆ การสัมภาษณ์รายบุคคล การสนทนากลุ่ม และการสังเกต ซึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดตามหลักทฤษฎีพื้นฐาน และทฤษฎีระดับกว้าง ผลของการวิจัยพบว่าการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ มีตัวแปรที่มีนัยสำคัญจำนวน 10 ตัวแปร คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) การวางแผนยุทธศาสตร์ 3) การมุ่งเน้นที่ผู้ใช้บริการ 4) การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นที่ทรัพยากรบุคคล 6) การบริหารกระบวนการ 7) การประเมินความคุ้มค่า 8) วัฒนธรรมองค์กร 9) หลักสูตรการเรียนการสอน และ 10) เทคโนโลยี

คำสำคัญ : การบริหารจัดการที่มีคุณภาพ การศึกษานอกระบบ

Abstract

From the external quality management in 2009 by the Office for National Education Standards and Quality Assessment (ONESQA), only 12.3 percent of **500** District Non-Formal and Informal Education Centers (DNIECs) nationwide were found to be of high quality. This research thus aims to examine and analyze the key factors that contribute to the quality management of non-formal education in Thailand. The samples consisted of the first five highest-ranking DNIECs in 2009. The research informants were composed of three groups, including DNIECs' administrators, operators and customers. For the purpose of methodological triangulation, the data of this research were gathered from various methods, including document analysis, interview, focus group discussion and observation. The collected data were then analyzed based on the framework of the Grounded Theory and the Grand Theory. The results show that there are ten significant factors which contribute to the quality management of non-formal education. They were 1) leadership, 2) strategic planning, 3) customer and market focus, 4) knowledge management, 5) human resource focus, 6) process management, 7) cost-effectiveness analysis, 8) organizational culture, 9) educational curriculum and 10) technology.

KEYWORDS : Quality management, Non-Formal Education

บทคัดย่อ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยจึงให้ความสำคัญต่อการศึกษามากขึ้น เห็นได้จากการบัญญัติเชิงนโยบายไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งหวังให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาที่ทั่วถึง เท่าเทียมอย่างมีคุณภาพ และต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้น หลักการจัดการศึกษานอกระบบ ยึดหลักการและความมุ่งหมายโดยภาพรวมตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (กิตติพงษ์ วิเวกานนท์, 2547) ควบคู่กับหลักการการศึกษานอกระบบ หลักความเสมอภาค การมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ กระบวนการเรียนรู้ ความหลากหลาย ความยืดหยุ่น การบูรณาการ การกระจายอำนาจ เพื่อให้การศึกษานอกระบบเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

กลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกระบบส่วนมากเป็นเยาวชนและผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผู้มีวุฒิภาวะ มีประสบการณ์ มีความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพดูแลครอบครัวและมีข้อจำกัดมากมายในการเรียนรู้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้การจัดการกระบวนการเรียนรู้ไม่เหมือนกับเด็ก เพราะมีอะไรที่แตกต่างกันหลายอย่าง เช่น ความคิดอ่าน ประสบการณ์ ความพร้อม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องให้สอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมนำความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน (กรมการปกครอง, 2540) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต

ในปีงบประมาณ 2552 สมศ. ได้เข้าประเมินคุณภาพภายนอก กศน. อำเภอทั่วประเทศ จำนวน 500 แห่ง ผลการประเมินจากข้อมูลที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (จันทนา เลหากุลเวทิต, 2550) (องค์การมหาชน) ผลการประเมินสรุปได้คือ มีระดับดีมากจำนวน 55 แห่งจาก 500 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 12.3 แสดงให้เห็นว่าการประเมินคุณภาพของ กศน. อำเภออาจยังมีปัญหาในด้านคุณภาพด้านการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะปัญหาด้านบุคลากร อาจเกิดจากครูผู้สอนที่ไม่เข้าใจวิธีการเรียนการสอนอย่างมีระบบ และยังขาดความสามารถในการจัดการนำข้อมูลมาช่วยในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งสถานศึกษาอาจไม่เห็นความสำคัญต่อการนำผลการประเมินมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จึงอาจส่งผลต่อแผนงานต่างๆ ไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดในที่สุดก็ส่งผลกระทบต่อการไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาเฉพาะสถานศึกษา

ที่มีการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแบบอย่างในการดำเนินงานสำหรับสถานศึกษาที่ยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบมีสมมติฐาน และมีรูปแบบการวิจัยแบบไม่มีการทดลอง (non-experimental design) โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเชิงวิธีการเชิงนิรนัย (deductive) ในการกำหนดสมมติฐานชั่วคราวจากทฤษฎีทางด้านการจัดการ เพื่อเป็นเครื่องมือแนวทางในการเก็บข้อมูล และใช้วิธีการเชิงอุปนัย (inductive) โดยใช้การศึกษาเฉพาะกรณีหรือเฉพาะสถานการณ์หนึ่งๆ เพื่อสร้างตัวแบบเฉพาะกรณี ที่จะนำไปสู่การพิสูจน์เป็นทฤษฎีที่ใช้ได้เป็นการทั่วไป (generalization) ในภายหลัง ซึ่งเป็นวิธีการของการวิจัยเชิงคุณภาพโดยทั่วไป

สามารถแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. ทำการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Document Research) เพื่อศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบ ซึ่งจะทำให้เกิดกรอบความคิด เพื่อนำไปเป็นสมมติฐานชั่วคราว
2. หาข้อมูลจากภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์รายบุคคล (Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสังเกตการณ์ (Observation) แล้วทำการวิเคราะห์สาระ (Content Analysis) เพื่อสรุปการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำกับการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

ภาวะผู้นำที่ทำให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (ชวาร์ตน์ สุขศีล, 2551) คือ ภาวะผู้นำที่ทำให้ผู้รับบริการมีความพอใจ ผู้ร่วมงานพึงพอใจ โดยผู้นำมีความอดทน มีการ

ตัดสินใจรวดเร็ว มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ไปในทิศทางที่ดี มีเหตุผล มีความยุติธรรม มีคุณภาพ มีการตัดสินใจเหมาะสมกับสถานการณ์ มีความรู้ความสามารถที่จะให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานได้ และที่สำคัญคือผู้นำต้องไม่โทษเพื่อนร่วมงาน ไม่ตำหนิลูกน้อง ผู้นำต้องสามารถสร้างทีมงานไม่เกี่ยงงาน ให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน มีความสามัคคี และผู้นำต้องสามารถชี้แจงให้ลูกน้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้องานได้ถูกต้องตรงกัน มีใจเป็นผู้นำไม่ขี้ขลาด ไม่พองนาย สร้างสมานสามัคคี และทำงานไปในทิศทางเดียวกัน

2. การวางแผนยุทธศาสตร์กับการบริหารจัดการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

การวางแผนยุทธศาสตร์ที่ทำให้การบริหารจัดการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ คือ การวางแผน การทำงานแบบ PDCA (กฤษณ์ รื่นรัมย์, 2547) โดยการ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบและปรับปรุงงาน นอกจากนั้นการวางแผนยุทธศาสตร์ให้เน้นไปถึงผู้รับบริการ สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้ การส่งเสริมอาชีพ โดยการสำรวจความต้องการของประชาชนในเรื่องการประกอบอาชีพ และส่งเสริมอาชีพให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนประกอบที่สำคัญที่เห็นคุณภาพของการบริหารจัดการ คือ การกำหนดแผนงานเมื่อได้ทำงานแล้ว จะต้องมีการติดตามผล เพื่อให้มีการปรับปรุงพัฒนาแก้ไขทุกขั้นตอน เพื่อให้งานดำเนินไปได้ด้วยความมีระบบและรวดเร็ว ส่วนอื่นๆที่ต้องคำนึงในแผนก็คือ การอบรมวิทยากร เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ให้มีความรู้ความเข้าใจในงานทุกกิจกรรมและมีการกำหนดแผนก่อนปฏิบัติงาน โดยให้มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการศึกษาต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ให้ผู้รับบริการมาร่วมจัดกิจกรรมได้ นอกจากนั้นยังมีผู้ให้ความเห็นว่า การจัดกิจกรรมจะต้องเน้นให้มีการติดตามผลและการประเมินการจัดกิจกรรมการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด (ธานี ทรงศิริเดช, 2550) มีการจัดกลุ่มการทำงานในรูปกรรมการ และแบ่งงานกันทำตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์นโยบาย ตลอดจนหลักสูตรให้ตรงตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดให้เหมาะสมยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

3. การมุ่งเน้นที่ผู้ใช้บริการกับการบริหารจัดการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

การมุ่งเน้นที่ผู้ใช้บริการที่ทำให้การบริหารจัดการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (กานดา ปลั่งอิวร, 2547) คือ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ การจัดกิจกรรมให้ผู้รับบริการได้รับความสะดวกรวดเร็วไม่ผิดพลาด การจัดกิจกรรมได้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนโดยมีการสำรวจ

ความต้องการของผู้เรียนก่อนแล้วจึงมีการวางแผนจัดกิจกรรมโดยสามารถให้มีการบูรณาการประยุกต์นำไปใช้ได้ จัดกิจกรรมได้ตรงตามความต้องการและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ประสานงานกับเครือข่ายมีการประชุมหารือร่วมกันเพื่อจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกัน มีการกระจายงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ทำ ไม่รวมงานไว้จุดเดียว มีการแบ่งงานตามความสามารถตามความพร้อมของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนการกำหนดแผนปฏิบัติงานควรเน้นการเข้าชุมชนให้มากขึ้น และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ส่วนการจัดระบบงานนั้น ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ให้สามารถทำงานแทนกันได้

4. การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้กับการบริหารจัดการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ที่ทำให้การบริหารจัดการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (ชฎารัตน์ สุขสีล, 2551) คือ การดำเนินการการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ มีการวิเคราะห์เพื่อการพัฒนาในการจัดการความรู้ มีการวัดและติดตามผลนำมาวิเคราะห์เพื่อนำผลการจัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการหาข้อมูลในด้านการบริหารจัดการนมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน ทำตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับกิจกรรม วัตถุประสงค์และนโยบาย จะทำให้ได้ผลการวิเคราะห์ที่เหมาะสม ควรมีการกำหนดระบบงาน จัดแผนงาน ผังงาน ให้เจ้าหน้าที่รับรู้อย่างชัดเจน เพื่อบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนจะได้ไม่บกพร่อง โดยส่วนสำคัญที่จะต้องเร่งพัฒนาและนำมาวิเคราะห์ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน ควรมีการศึกษาหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร จะทำให้การจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้อง และให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง และให้มีการกำหนดแผนปฏิบัติการโครงการพัฒนาครู เจ้าหน้าที่ให้ชัดเจนว่าจะต้องมีการอบรมทัศนศึกษา ดูงานจากสถานที่ต่างๆ เพื่อให้ทุกคนนำความรู้และประสบการณ์มาปรับปรุงได้อย่างเหมาะสม

5. การมุ่งเน้นที่ทรัพยากรบุคคลกับการบริหารจัดการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

การมุ่งเน้นที่ทรัพยากรบุคคลที่ทำให้การบริหารจัดการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (กวีวงศ์พุด, 2535) คือ การทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำงานมีคุณธรรม มีความตั้งใจในการทำงานอย่างเสียสละ และบุคลากรจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ มีการสร้างขวัญกำลังใจ มีการให้รางวัลกับผู้ที่ทำงานได้ประสบความสำเร็จอย่างดีเยี่ยมจากการแข่งขันกัน

ทำงาน และการทำงานเป็นทีม ให้บุคลากรรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้มีการศึกษาเพิ่มเติม สัมมนา ดูงาน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงาน ผลักดันให้มีการบรรจุบุคลากรให้เป็นข้าราชการ เพื่อทำให้เกิดมั่นคงก้าวหน้า มีการจัดสวัสดิการให้บุคลากรอย่างเหมาะสม เงินเดือน ค่าจ้าง ให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจจะทำให้บุคลากรทำงานได้ดี ควรให้มีการปรับตำแหน่งให้แก่บุคลากรจะทำให้มีกำลังใจในการ

6. การบริหารกระบวนการกับการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

การบริหารกระบวนการที่ทำให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (งามจิตต์ อัสรางชัย, 2546) คือ การทำงานเป็นทีม จัดระบบการทำงานโดยการจัดกิจกรรมให้ทีมงานได้รับผิดชอบอย่างเหมาะสมกับเนื้อหาและบุคลากร การจัดทำแผนงาน ปฏิบัติตามแผน และมีผู้รับผิดชอบทุกขั้นตอน จะทำให้งานมีระบบ มีระเบียบ จะช่วยให้งานมีคุณภาพไม่สับสน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทีมงานให้ครบทุกกิจกรรม และให้ความรับผิดชอบหน้าที่ที่ตลอดจนการเป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน โดยให้มีการทำงานร่วมกับชาวบ้านทุกกิจกรรมจากการประเมินผลเป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน จัดการบริหารกระบวนการโดยการมีทีมงานที่แข็งแกร่ง การจัดกระบวนการ ปฏิบัติงานตามแผน ตรวจสอบทุกขั้นตอนจะทำให้งานมีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะให้มีการฝึกอบรม พัฒนาความรู้ ความสามารถอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนั้นยังเห็นว่าเมื่อกำหนดแผนการทำงานแล้วพบว่ายังไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ สามารถปรับปรุงแก้ไขใหม่ได้ คือให้มีความยืดหยุ่นได้ ควรพัฒนา การจัดทำแผนให้ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดมอบหมายหน้าที่ให้ชัดเจน กำหนดการติดตามตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข ให้ทันการเพื่อให้มีคุณภาพ ได้ผลงานที่ตรงตามแผนงาน และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นอกจากนั้นการจัดกระบวนการทำงานอย่างมีระบบ มีแผนการทำงาน (เกษม วัฒนชัย, 2546) ปฏิบัติการตามแผน ติดตามตรวจสอบ สามารถแก้ไขปรับปรุงได้ทุกระยะ จะทำให้องค์กรมีคุณค่าได้รับการยอมรับจากชุมชน โดยมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายรู้ถึงความเคลื่อนไหว กำหนดการทำงานให้บริการให้ทราบทุกระยะ ตลอดจนมีการกำหนดผังบริหารบุคลากร กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน และประการสุดท้ายคือ เมื่อกำหนดแผนการทำงานและมอบหมายไปแล้ว หากพบข้อบกพร่องก็สามารถปรับปรุงใหม่ให้เหมาะสมเพื่อให้ผลงานดีเป็นที่พอใจของชุมชนยิ่งขึ้นต่อไป

7. การประเมินความคุ้มค่ากับการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

การประเมินความคุ้มค่าที่ทำให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (กัปล กิจพระภูมิ, 2546) คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุด คุ้มค่า ได้ผลเป็นที่พึงพอใจ การใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการกำหนดแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน กำหนดการใช้จ่ายเงินที่ประหยัดรัดกุม ไม่ผิดพลาดและโปร่งใส มีผู้รับผิดชอบ สามารถทำงานได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีคุณภาพ ดำเนินการออกมาตรการประหยัด กำหนดวิธีการประหยัด กำหนดแผนการควบคุมการใช้วัสดุอุปกรณ์ สาธารณูปโภคให้ประหยัด แต่สามารถทำงานได้อย่างมีคุณภาพ ค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีการมอบหมายงานให้บุคลากรตรงกับความรู้ความสามารถเนื้องาน ให้เหมาะสมตามความถนัดของแต่ละบุคคล ตลอดจนมีมาตรการในการใช้อุปกรณ์ เครื่องใช้วัสดุของสำนักงานที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า และสิ่งที่สำคัญ คือ การมอบหมายงานต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จะต้องพิจารณาถึงศักยภาพในการปฏิบัติงานของแต่ละคนว่ามีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใด จึงจะคุ้มค่ากับการบริหารจัดการ

8. วัฒนธรรมองค์การกับการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

เรื่องวัฒนธรรมองค์การที่ทำให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (ชาคริต ชาญชิตปรีชา, 2547) คือ วัฒนธรรมการทำงานที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งงานกันทำตามความถนัด ร่วมมือกันทุกขั้นตอนให้โอกาสทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแข่งขันการทำงานที่รับผิดชอบให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยความรวดเร็วและถูกต้อง มีความพร้อมเพรียง การทำงานร่วมมือช่วยเหลือกัน เอื้อเฟื้อต่อกัน เห็นใจกัน อยู่กับแบบพี่น้อง และการอยู่ร่วมกันในองค์กรต้องให้การเคารพนับถือกัน ทุกเช้าจะมีการทักทายโดยวิธีสวัสดิ์ เคารพตามลำดับอายุมีการแสดงเอกลักษณ์ของ กศน. โดยใส่เสื้อสัญลักษณ์ และที่ประชาชนนิยมชมชอบ คือ การให้บริการที่หลากหลายตามความต้องการของประชาชนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือเรื่องวัฒนธรรมคิดเป็นทำเป็น คือการปฏิบัติงานใช้กระบวนการคิดเป็น ประกอบด้วยข้อมูลตนเอง ข้อมูลสิ่งแวดล้อม และข้อมูลวิชาการก่อนที่จะตัดสินใจ และควรจัดงบประมาณในการสร้างอาคารสถานที่ให้เป็นมาตรฐานของ กศน. ไม่ใช่ไปอาศัยวัดอยู่

9. หลักสูตรการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

หลักสูตรที่ทำให้การบริหารจัดการการศึกษานอกระบบมีคุณภาพ (เกษม วัฒนชัย, 2546)

คือ หลักสูตรต้องมีมาตรฐานเดียวกัน หลักสูตรการเรียนการสอนมีอยู่หลายหลักสูตรของแต่ละพื้นที่ได้ปรับรวมกันใช้มาตรฐานเดียวกัน การจัดการเรียนการสอนใช้จัดตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด กระบวนการการเรียนการสอนของครูแต่ละคน ใช้วิธีการจัดการที่หลากหลายขึ้นอยู่กับความพร้อมและศักยภาพของผู้เรียนทำให้เกิดคุณภาพ มีการจัดการเรียนการสอนที่มีครูตรงกับสาขาที่เปิดสอนและลงทะเลียน การจัดการเรียนการสอนจัดตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละพื้นที่ และตรงตามความต้องการของผู้เรียน การมีหลักสูตรการเรียนการสอนที่ชัดเจน ตรงตามความต้องการของผู้เรียนทำให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพได้ในที่สุด

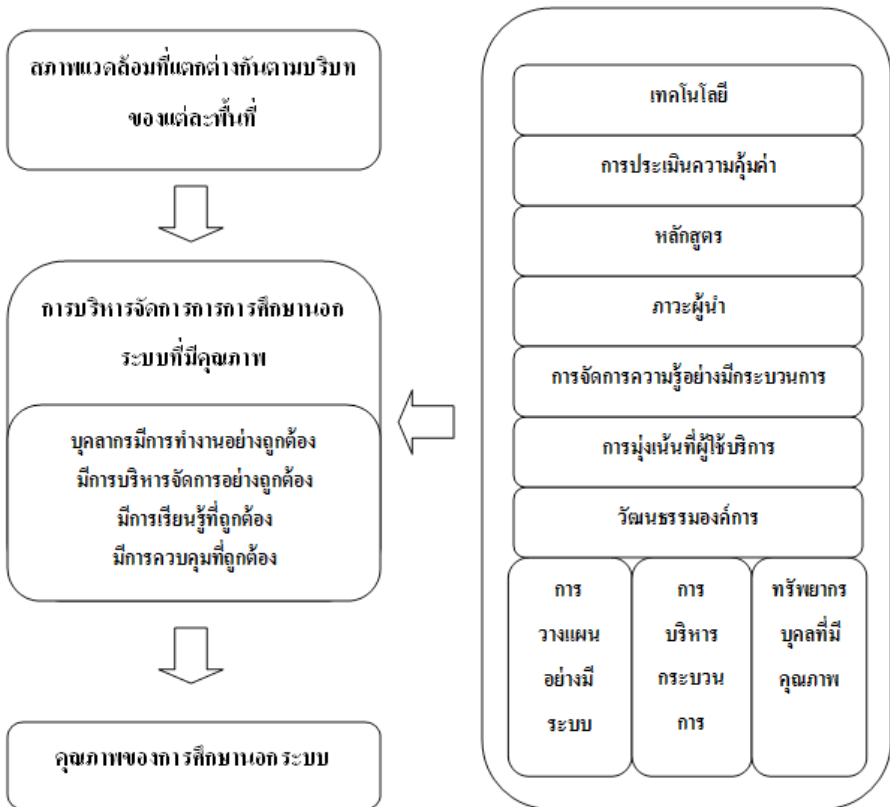
10. เทคโนโลยีกับการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ

เทคโนโลยีกับการบริหารจัดการที่ทำให้การศึกษานอกระบบมีคุณภาพ คือ การมีสื่อที่เพียงพอ การบริหารจัดการที่มีคุณภาพ (นพพงษ์ บุญจิตราดุล, 2534) จะต้องมีสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียนได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวัสดุ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ภูมิปัญญา ปรากฏชาวบ้าน มีเทคโนโลยีสื่อบันเทิงทันสมัย เช่นมีคอมพิวเตอร์ให้ใช้บริการอย่างทั่วถึง และเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพยิ่งขึ้น

บูรณาการผลการวิจัย

ในการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual analysis) และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สาระ (Content analysis) (นันทิยา น้อยจันทร์, 2550) ของตัวแปรสำคัญทั้ง 10 ตัวแปร คือ การวางแผนยุทธศาสตร์ การบริหารกระบวนการ วัฒนธรรมองค์กร ผู้ให้บริการ การจัดการความรู้ ทรัพยากรบุคคล ภาวะผู้นำ หลักสูตร การประเมินความคุ้มค่า (ประพจน์ แยมทิม, 2550) และเทคโนโลยี มาบูรณาการเป็นปัจจัยหลักความถูกต้อง และสร้างข้อสรุป (Conclusions) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ ได้เป็น 4 ประการ คือ

บุคลากรมีการทำงานอย่างถูกต้อง (ณพล ดำรงชนชัย, 2550) มีการบริหารจัดการอย่างถูกต้อง มีการเรียนรู้ที่ถูกต้อง มีการควบคุมที่ถูกต้อง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเข้าหากันได้ดังต่อไปนี้

รูป กระบวนการบริหารจัดการการศึกษาระบบที่มีคุณภาพ (บุญทัน ดอกไธสง, 2523)

บุคลากรมีการทำงานอย่างถูกต้อง มีองค์ประกอบที่เป็นนามธรรมคือ

1. การวางแผนยุทธศาสตร์ โดยมีการวางแผนในการทำงานทุกครั้ง ให้มีการทำงานแบบ PDCA จัดให้มีการการอบรมเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการทำแผนการดำเนินงาน
2. การบริหารกระบวนการ โดยให้มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา
3. การจัดการความรู้ โดยการฝึกอบรมในเรื่องการจัดการความรู้ และเรื่องที่เกี่ยวข้อง มีการการวิเคราะห์กระบวนการทำงาน มีการทำงานให้เป็นระบบ มีการอบรมพัฒนาครูทุกคนอย่างถ้วนทั่ว ทุกคนที่อยู่ในกระบวนการต้องมีการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

4. ทรัพยากรบุคคลต้องดำเนินการทุกวิถีทางที่จะทำให้ มีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ โดยการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการวางแผนในการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์ การเก็บข้อมูลในการปฏิบัติงาน การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องมีปัจจัยในการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม (ประพจน์ แย้ม ทิม, 2550) คือ การวางแผนในการปฏิบัติงาน การวิเคราะห์การดำเนินการ การเก็บข้อมูลในการปฏิบัติงานไว้สำหรับการวิเคราะห์ในภายหลัง และรวมถึงมีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานด้วย โดยกระบวนการที่จะทำให้อุบลาลกรมีการทำงานอย่างถูกต้องนั้น ทางด้านปฏิบัติจะต้องดำเนินการดังนี้

1. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ แผนปฏิบัติการ
2. จัดทำแผนงาน/ โครงการพัฒนาบุคลากรประจำปี ให้ชัดเจนว่า จะอบรม สัมมนา ทัศนศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในสถานที่ใด เพื่อให้มีความรู้และประสบการณ์มาปรับปรุงงาน มีคุณธรรม เสียสละ ตั้งใจในการทำงาน
3. กำหนดระบบงาน แผนงาน ผังงาน ให้บุคลากรรับรู้อย่างชัดเจน
4. ร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบประเมินผล และร่วมกันปรับปรุง ในทุกกิจกรรม/ โครงการ
5. จัดให้บุคลากรทุกประเภท ทั้งวิทยากรและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ได้รับการอบรม พัฒนาความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน อบรมพัฒนา ครูในวิชาที่สอน อย่างสม่ำเสมอ คนละไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง/ ปี
6. มีการวิเคราะห์เพื่อการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับเจ้าหน้าที่และผู้รับบริการ

มีการบริหารจัดการอย่างถูกต้อง มีองค์ประกอบที่เป็นนามธรรม (กิตติญาณรณ์ ชุยลา, 2548) คือ

1. การวางแผนยุทธศาสตร์ โดยการวางนโยบายในการทำงานร่วมกัน
2. การบริหารกระบวนการ โดยใช้วิธีการบริหารแบ่งเฉพาะตามสายของงาน มีการทำงานเป็นทีม ทำงานต้องมีหลักการเป็นขั้นตอน มีทีมบริหารจัดการที่เป็นมืออาชีพ มีทีมงานที่แข็งแกร่ง มีความยืดหยุ่นมีการกระจายงานกระจายความรับผิดชอบ ทำงานให้เป็นระบบ
3. วัฒนธรรมองค์การ โดยการใส่เสื้อทีม อยู่กันแบบพี่น้อง ช่วยเหลือกัน และการมีส่วนร่วม

4. การจัดการความรู้ โดยมีการหาข้อมูลอย่างถูกต้อง
5. ภาวะผู้นำ โดยผู้นำต้องมีลักษณะผู้นำ มีความเข้มแข็ง นำไปในทิศทางที่ดี สามารถชี้แนะได้ มีใจเป็นผู้นำ ไม่น่าอึ้ง ไม่พองนาย
6. การประเมินความคุ้มค่า โดยการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ ใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด ออกมาตรการประหยัด ใช้บุคลากรให้ตรงกับความรู้ความสามารถ และความถนัด ใช้อุปกรณ์สำนักงานให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า

ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องมีปัจจัยในการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม (ประเวศ วะสี, 2541) คือ มีความยุติธรรม มีความเป็นธรรม มีความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็น เน้นจริยธรรมและคุณธรรม

โดยกระบวนการที่จะทำให้มีการบริหารจัดการอย่างถูกต้องนั้น (มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. สำนักงานตรวจสอบภายใน, 2551) ทางด้านปฏิบัติจะต้องดำเนินการดังนี้

1. กำหนดผังบริหารบุคคล กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน ให้สามารถทำงานแทนกันได้
2. เน้นจัดกลุ่มการทำงานในรูปกรรมการ และแบ่งงานตามความรู้ความถนัดความพร้อมของแต่ละบุคคล
3. จัดระบบการทำงานเป็นทีม สามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทุกกิจกรรม ไม่รวมงานไว้จุดเดียว ให้โอกาสทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เคารพในงานที่ทำซึ่งกันและกัน โดยจัดทีมบุคลากรให้เหมาะสมกับกิจกรรม
4. ในการจัดทำแผนงาน/ โครงการ ให้กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน และกำหนดผู้รับผิดชอบทุกขั้นตอน
5. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด กำหนดการใช้จ่ายเงินในแผนงาน/ โครงการ ให้ประหยัดรัดกุมโปร่งใสไม่ผิดพลาด มีผู้รับผิดชอบ แสดงบัญชีรายรับรายจ่ายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมโครงการ
6. กำหนดมาตรการประหยัด กำหนดการควบคุมการใช้จ่ายอุปกรณ์ สาธารณูปโภค กำหนดมาตรการในการใช้เครื่องใช้สำนักงานให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่า
7. ตรวจสอบการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทุกขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยสามารถปรับปรุงแก้ไขโครงการใหม่ได้
8. ผู้นำต้องอดทน ตัดสินใจรวดเร็วเหมาะสมกับสถานการณ์เชื่อมั่นในตนเอง มองสภาพ

แวดล้อมไปในทิศทางที่ดี มีเหตุผล

9. ผู้นำต้องเข้าประชุมศึกษาเรียนรู้เรื่องงานต่างๆ ด้วยตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถที่จะให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงานได้ สามารถชี้แจงให้ลูกน้องมีความรู้ความเข้าใจในเนื้องานได้ถูกต้องตรงกัน
10. ผู้นำต้องเป็นกลาง ยุติธรรม
11. ผู้นำต้องกล้ารับผิดชอบเมื่องานมีความบกพร่องหรือลูกน้องทำงานผิดพลาด ไม่ตำหนิลูกน้อง ไม่โทษเพื่อนร่วมงาน
12. จัดเสื่อทิมของหน่วยงานให้บุคลากรใส่ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความพร้อมเพรียงและแสดงให้เห็นว่า เป็นบุคลากรหน่วยงานใด
13. สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี เช่น รมรณรงค์ชักชวนให้บุคลากรสวัสดีทักทาย เคารพกันตามลำดับอายุ ทุกเช้า

การเรียนรู้ที่ถูกต้อง มีองค์ประกอบที่เป็นนามธรรม (มุสสดี สัตยมานะและสุพัตรา เพชรมนี, 2521) คือ

1. การวางแผนยุทธศาสตร์ โดยการเน้นให้ผู้มารับบริการ การส่งเสริมอาชีพ และรูปแบบการศึกษา
2. วัฒนธรรมองค์กร โดยเน้นให้ผู้ทำงานอยู่ในองค์กรคิดเป็น
3. ผู้ใช้บริการเป็นศูนย์กลาง โดยดำเนินการให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของผู้ใช้บริการ มีการประสานงานกันเป็นเครือข่าย เน้นเรื่องการศึกษาที่ต่อเนื่อง
4. การจัดการความรู้ โดยการจัดการให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอน
5. หลักสูตร โดยการจัดหลักสูตรให้มีมาตรฐานเดียวกัน ครูที่ทำการสอนต้องตรงกับสาขาที่สอน มีรูปแบบของวิชาเลือกที่ชัดเจน
6. เทคโนโลยี โดยมีการจัดสื่อให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย

ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องมีปัจจัยในการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมคือ มีการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สนับสนุนการเรียนทุกรูปแบบ ยกย่องผู้มีความรู้ และให้มีคุณธรรมคู่กับการเรียนรู้

โดยกระบวนการที่จะทำให้มีการเรียนรู้อย่างถูกต้องนั้น (พนา วิริยะเจริญกิจ, 2548) ทางด้านปฏิบัติจะต้องดำเนินการดังนี้

1. มุ่งเน้นให้ผู้รับบริการสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้
2. จัดเวทีชาวบ้าน (ณัฐพัชร ล้อประดิษฐ์พงษ์, 2549) เพื่อสำรวจความต้องการของประชาชนในเรื่องที่จะเรียน เช่นเรื่องการประกอบอาชีพ และวางแผนจัดกิจกรรมให้ตรงตามความต้องการ เช่นจัดทำแผนการเรียนรู้แบบบูรณาการให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ หรือส่งเสริมอาชีพที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริง
3. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (ใบศรี พันเทศ, 2543) โดยยึดมาตรฐานกลาง
4. จัดให้มีวิชาเลือกที่ตรงตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละพื้นที่ และตรงตามความต้องการของผู้เรียน
5. ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร และจัดกระบวนการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
6. เน้นรูปแบบการเรียนรู้/ จัดกิจกรรม ที่หลากหลายสอดคล้องกับบริบท ความพร้อม และศักยภาพของกลุ่มเป้าหมายผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมาร่วมกิจกรรมได้
7. พยายามจัดซื้อจัดหาหนังสือเรียนให้ผู้เรียนครบทุกคนทุกวิชา และจัดซื้อจัดหารวบรวมสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวัสดุ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (พินดา พานิชกุล, 2548) ภูมิปัญญาปราชญ์ชาวบ้านไว้ที่ห้องสมุดประชาชนอำเภอและ กศน.ตำบล
8. จัดให้มีคอมพิวเตอร์ที่สืบค้นข้อมูลในระบบอินเทอร์เน็ตไว้ที่ห้องสมุดประชาชนอำเภอและ กศน.ตำบล ให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน
9. ฝึกให้บุคลากรใช้กระบวนการ “คิดเป็น” (ใช้ข้อมูลตนเอง ข้อมูลสิ่งแวดล้อม และข้อมูลทางวิชาการ ประกอบการตัดสินใจ)
10. ในการจัดกิจกรรมในพื้นที่ ต้องประสานงาน ประชุมหารือร่วมกันกับเครือข่าย เพื่อจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกัน
11. จัดทีมครูผู้สอน วิทยากร และวิทยากรสอนเสริม หมุนเวียนจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับสาขา

มีการควบคุมที่ถูกต้อง มีองค์ประกอบที่เป็นนามธรรมคือ

1. การวางแผนยุทธศาสตร์ โดยการรักษาคุณภาพของการบริหารจัดการ (บวรศักดิ์ อุ

วรรณโณ, 2542) มีการประเมิน มีการสร้างมาตรฐานการศึกษาตามบริบทของท้องถิ่น

2. การบริหารกระบวนการ (พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547) โดยพิจารณาจากกระบวนการที่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน มีระบบการดำเนินงานที่ชัดเจนซึ่งจะได้งานที่ออกมาดีตามที่ตั้งเป้าไว้ สร้างองค์กรให้มีคุณค่า มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงาน
3. วัฒนธรรมองค์การ (พระภูมิพิพัฒน์ รักพรหมคง, 2551) โดยสร้างวัฒนธรรมการแข่งขันการทำงาน มีเอกลักษณ์ตามบริบทของท้องถิ่น มีอาคารสถานที่ที่สอดคล้องกับการดำเนินงาน มีกิจกรรมสอดคล้องกับวัฒนธรรม สร้างความภาคภูมิใจ สร้างความเข้าใจทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ
4. ผู้ใช้บริการ (พลพล อ่องล่อ, 2545) ต้องทำให้ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจ มีการให้บริการที่มีความเหมาะสมตามบริบทของชุมชน มุ่งเน้นการเข้าหาชุมชน
5. การจัดการความรู้ (พันธุ์เทพ ใจคำ, 2546) โดยการทำตัวชี้วัดถึงผลของการดำเนินการจัดการความรู้ พร้อมทั้งปรับแก้ให้ตรงกับบริบทของชุมชน
6. ทรัพยากรบุคคล โดยการการสร้างขวัญกำลังใจ และให้มีสวัสดิการที่เพียงพอ การปรับตำแหน่งให้เหมาะสมเพื่อที่จะได้เกิดกำลังใจในการทำงาน

ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องมีปัจจัยในการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม (พิทักษ์ รันรติยา, 2548) คือ มีความเป็นมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ มีการใช้กลยุทธ์ในการควบคุม มีการวัดที่โปร่งใส ใช้ระบบคุณธรรมเป็นตัวควบคุมในทุกขั้นตอน

โดยกระบวนการที่จะทำให้มีการควบคุมอย่างถูกต้องนั้น (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิและวิบูลย์ โทณะบุตร, 2542) ทางด้านปฏิบัติจะต้องดำเนินการดังนี้

1. ระหว่างการจัดกิจกรรม/ โครงการ จะต้องมีการนิเทศติดตามผลประเมินผล เพื่อให้มีการปรับปรุงพัฒนาแก้ไขทุกขั้นตอน ให้งานดำเนินไปได้อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ตามนโยบายที่กำหนด และมีคุณภาพ
2. กำหนดแผน กำหนดวัตถุประสงค์ ตลอดจนพัฒนาหลักสูตร ให้ตรงตามมาตรฐานการศึกษาที่ต้นสังกัดและ สมศ.กำหนด
3. กำหนดตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับกิจกรรม วัตถุประสงค์ และนโยบาย ให้สามารถนำผลมาวิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสม

4. จัดทำแผนปฏิบัติการให้ชัดเจน มอบหมายหน้าที่ให้ชัดเจน และกำหนดให้มีการติดตามตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขแผนงาน/โครงการ ได้ทุกระยะ อย่างน้อยไตรมาสละ 1 ครั้ง
5. มีการประชาสัมพันธ์งานให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายรู้ถึงความเคลื่อนไหวและกำหนดการให้บริการ ทุกระยะ ในที่ประชุมอำเภอ/ ตำบล/ หมู่บ้าน และทางวิทยุชุมชน หอกระจายข่าว
6. มีการกระตุ้นให้บุคลากรแข่งขันกันทำงาน และทำงานเป็นทีม ด้วยการให้กำลังใจให้รางวัล/ ประกาศเกียรติคุณด้านต่างๆ รวมทั้งสร้างความมั่นคงให้บุคลากรเช่นทำสัญญาจ้างระยะยาวเท่าที่จะทำได้ จัดให้ได้รับเงินเดือนค่าจ้างค่าตอบแทนที่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจเท่าที่จะทำได้ สนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรได้ปรับเปลี่ยนตำแหน่ง
7. ให้บริการที่หลากหลาย ถูกต้อง สะดวกรวดเร็ว ตามความต้องการของประชาชน ผู้รับบริการ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย
8. จัดหางบประมาณสร้างอาคารสถานที่ กศน.ตำบล ตามมาตรฐานของ กศน.
9. การจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมต้องสอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
10. มีการสื่อสารที่มุ่งเน้นให้ผู้รับบริการเข้าใจเนื้อหาหรือข้อมูลร่วมกันอย่างถูกต้อง
11. เน้นการเข้าชุมชนให้มาก และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
12. ในการทำงานร่วมกับชาวบ้านทุกกิจกรรม (พุทธทาส ภิกขุ, 2520) ต้องประเมิณความพึงพอใจของชาวบ้าน
13. มีการติดตามผลและวัดผล นำมาวิเคราะห์เพื่อนำผลการวิเคราะห์มาจัดการความรู้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการการศึกษานอกระบบที่มีคุณภาพ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

- 1.1 ก่อนนำไปใช้งานจะต้องมีการเตรียมความพร้อม โดยการสัมมนาชี้แจงให้เข้าใจถึงกระบวนการในการใช้งานวิธีการที่นำเสนอ
- 1.2 ต้องมีการตรวจวัดผลการดำเนินการว่าตรงไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่อย่างไร
- 1.3 ก่อนนำเสนอผลงานเพื่อการประเมิน ควรสรุปเปรียบเทียบผลการดำเนินการ กับปีที่แล้วๆมาว่าดีขึ้นหรือไม่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรให้มีการวิจัยอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อที่จะได้มีความต่อเนื่องของข้อมูล และผลการวิจัย เพื่อจะได้ปรับแก้ไขให้สมบูรณ์ ชัดเจนมากขึ้น
- 2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมในแง่มุมด้านลบด้วย โดยศึกษาในกลุ่มที่ประเมินไม่ผ่านว่า มีอุปสรรคใด สามารถแก้ไขได้หรือไม่ อย่างไร
- 2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบกับระบบการศึกษาอื่นๆด้วยว่าความแตกต่างเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2540). **วิสัยทัศน์การจัดการศึกษาท้องถิ่นที่สนองต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง.
- กวี วงศ์พุม. (2535). **ภาวะผู้นำ**(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี.
- กิตติญาณธรณ์ ชูยลา.(2548). **การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการเทศบาลตำบลหนองหิน กิ่งอำเภอหนองหิน จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- กิตติพงศ์ วิเวกานนท์. (2547). **การจัดการกระบวนการ : หนทางสร้างคุณภาพ การเพิ่มผลผลิต และศักยภาพเพื่อการแข่งขัน**.กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- กานดา ปลั่งอิศวร. (2547).**บริหารจัดการที่ดี (Good Practices): การมุ่งเน้นบริหารทรัพยากรมนุษย์ กรณีศึกษาปัจจัยสนับสนุนการสร้างคุณภาพและพึงพอใจในการทำงาน เรื่องการให้การสนับสนุนและสร้างความพึงพอใจของพนักงาน บริษัท โซนี่เทคโนโลยี ประเทศไทย (จำกัด) ชลบุรี เทคโนโลยี เซ็นเตอร์**. งานนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กำพล กิจขระภูมิ. (2546). **ลดต้นทุน ไม่ลดคุณภาพ = Cost of quality**(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- กฤษณ์ ธีรณมัย . (2547). **การมุ่งเน้นลูกค้าและตลาดสร้างองค์กรให้แตกต่างอย่างเหนือชั้น**. กรุงเทพฯ: อินโนกราฟ พิกส์.
- เกษม วัฒนชัย. (2546). **ธรรมาภิบาลกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- งามจิตต์ อัสรางชัย. (2546).**วิธีการบริหารจัดการที่ดี (Good Practices): กรณีศึกษาการบริหารกระบวนการที่สร้างคุณค่า ในบริษัท ทีไอพีเอส จำกัด**. งานนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทนา เลหากุลเวทิต.(2550). **การศึกษาปัจจัยพื้นฐานสู่ความสำเร็จในด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้าและตลาด จากองค์การระดับโลกที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ**. การ

ค้นคว้าอิสระมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชฎารัตน์ สุขศีล.(2551).ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการจัดการความรู้กับผลการดำเนินงานของธุรกิจผลิตภัณฑ์ผ้าไหมในเขตจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชาคริต ชาญชิตปรีชา. (2547). องค์การและการจัดการ. สกลนคร: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ณพล ดำรงธนชัย. (2550). แบบปฏิบัติที่ดีของกระบวนการขายและบริการวิสาหกิจขนาดย่อม: ศึกษากรณีร้านท็อป เทเลคอม.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ณัฐพัชร์ ล้อประดิษฐ์พงษ์. (2549). คู่มือสำรวจความพึงพอใจลูกค้า = Customer satisfaction survey Handbook(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

ธานี ทรงศิริเดช.(2550). การศึกษาปัจจัยพื้นฐานสู่ความสำเร็จในด้านการจัดการกระบวนการทางธุรกิจจากองค์การระดับโลกที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ. การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2534). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

นันทิยา น้อยจันทร์. (2550). วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพการบริหารอุดมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บวรศักดิ์ อวรรณโณ. (2542). การสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

บุญทัน ดอกไธสง. (2523). ทฤษฎี: การบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

_____. (2535). การจัดการองค์การ = Organization management. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเทคโนโลยีชนบท.

ใบศรี พันเทศ. (2543). การบริหารงบประมาณเชิงกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประพจน์ แยมทิม. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิผลการจัดการ

ศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประเวศ วะสี. (2541). ประชาคมตำบล: ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพ. กรุงเทพฯ: มติชน.

_____. (2542). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบพุทธ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.

ผุสสดี สัตยมานะ และสุพัตรา เพชรมนี่.(2521). ระบบบริหารและระเบียบวิธีปฏิบัติราชการ. กรุงเทพฯ: ประชาชน.

พนา วิริยะเจริญกิจ. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนกับความสำเร็จของการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านอากาศ อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พนิดา พานิชกุล. (2548). เทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ: เคทีพี คอมน์แอนด์ คอนซัลท์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2539). การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกลบอลคิมทอง.

_____. (2540). คนไทยสู่ยุคไอที. กรุงเทพฯ: บริษัทสหธรรมิก.

_____. (2540). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

_____. (2542). มองสันติภาพผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสาร.

พระภูมิพิพัฒน์ รักพรหมมงคล.(2551). สภาพที่เป็นจริงและความคาดหวังของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลในเขตจังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547. (2552). วันที่ค้นข้อมูล 29 ธันวาคม 2553, เข้าถึงได้จาก[http:// www.sonfree.com/ detail_ download.php?id= 38](http://www.sonfree.com/detail_download.php?id=38)

พละพล อ่องละออ.(2545). ยุทธศาสตร์การดำเนินงานและผลการดำเนินงานของฝ่ายวิศวกรรมการผลิต บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

พันธุ์เทพ ใจคำ.(2546). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1. วิทยานิพนธ์

ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

พิทักษ์ รัตนติยา. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 และ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

พุทธทาส ภิกขุ. (2520). ธัมมิกสังคณนิยม. สุราษฎร์ธานี: โรงพิมพ์ธรรมทาน.

พริตจื่อฟ คาปร้า. (2539). จุดเปลี่ยนแห่งยุคสมัย (ประชา หุตานุวัตรและคณะ, แปล). กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2539.

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิและวิบูลย์ ไทวนะบุตร. (2542). หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. สำนักงานตรวจสอบภายใน. (2551). ความเป็นมาของหลักธรรมาภิบาล. วันที่ค้นข้อมูล 29 ธันวาคม 2553, เข้าถึงได้จาก [http:// www.chandra.ac.th/ audit/ Good%20Governance2.html](http://www.chandra.ac.th/audit/Good%20Governance2.html)

ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

กนก วงษ์ตระหง่าน. 2551. การศึกษาทั่วไป : การสร้างทักษะและการปลูกฝังคุณธรรมให้นักศึกษา.

เอกสารสรุปการบรรยายพิเศษ ใน www.ubu.ac.th/~eddev/E_book.php. วันสืบค้น 5 กันยายน 2553.

ครูพนต์. มปป. ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม. ใน www.school.obec.go.th, วันสืบค้น 24 มกราคม 2554.

พนม พงษ์ไพบูลย์. 2000. การศึกษา คือ ปัจจัยที่ 5 ของชีวิต. ใน www.Moe.co.th วันสืบค้น 17 พฤษภาคม 2554.

สุราษฎร์ พรหมจันทร์. มปป. พฤติกรรมการเรียนรู้และกระบวนการเรียนการสอน. ใน www.vrdp.net. วันสืบค้น 18 มกราคม 2555.

Benjamin Bloom. ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom ใน www.surinarea1.go.th . วันสืบค้น 4 กันยายน 2553.

สัมภาษณ์

จามิกรณ์, (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อ 25 พฤศจิกายน 2553

ดุจดาว (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2554

สิรินทรา (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อ 25 พฤศจิกายน 2553

สุดาวรรณ (นามสมมุติ) สัมภาษณ์เมื่อ 2 กันยายน 2553